

תנועת הקיבוץ הדתי

ד' בכסלו תש"ע, 21.11.09
גיליון מס' 183

פרשת תולדות

דרך חכמה זוגית

מאת הרב ד"ר דוד בן זזון, קיבוץ עין צורים

אציג דרך אחת אפשרית (ולא הכרחית) לתיאור הזוגיות בין יצחק לרבקה. הזוגיות ביניהם מושתתת על הפער הגילאי הגדול ביניהם. יצחק לוקח את רבקה לאישה בהיותו בגיל ארבעים, בעוד שרבקה הייתה צעירה ממנו בהרבה. (התורה מכנה אותה 'נערה' בסיפורו של אליעזר, ורש"י פר' כה, פס' כ' סבור כי רבקה הייתה בת שלוש...). עשרים שנה עוברות על בני הזוג ללא ילדים ועליהן לא מסופר מאומה (יצחק בן ששים בלדתו אותם).

התקשורת בין יצחק ורבקה נראית כלוקה בחסר. לפני שרבקה נכנסת להריון יצחק מתפלל 'לנוכח אשתו', (לנוכח=בשביל. רשב"ם, כאן) כאילו רבקה אינה שותפה, ואכן מסופר כי רק לו נעתר ה'. בזמן ההיריון היא הולכת לבדה לדרוש את השם, מבלי שמסופר שהיא שיתפה את יצחק בתוצאות הדרישה (וראו אברבנאל לבראשית, ירושלים, תשכ"ה, עמ' שז: 'ואין ספק שלא הגידה רבקה ליצחק לעולם הנבואה אשר נאמר לה ורב יעבוד צעיר, שאם לא כן, איך היה עובר יצחק את פי השם?').

גם פרשיית הברכות בהגיע יצחק לגיל מאה (עשיו מוזכר בסמוך כבן ארבעים שנה) אומרת דרשני. יצחק אינו מתייעץ עם רבקה למי לתת את הברכות, ורבקה אינה משתפת אותו בהחלטתה להעניק את הברכות דווקא ליעקב. רבקה שותפה פעילה במעשה ההערמה על יצחק. היא מתדרכת את יעקב מה לומר, היא עצמה מלבישה את יעקב בנה 'הקטן', מכינה את המטעמים ושולחת אותו למשימה. אחרי שרבקה שומעת על תוכנית עשיו להרוג את יעקב, היא פונה אל יצחק ומבקשת להרחיק את יעקב מן הסכנה, אך גם כאן התקשורת לוקה בחסר. במקום לומר ליצחק את הסיבה האמיתית היא משתמשת בהסבר אחר: 'קצתי בחיי אם לוקח יעקב אישה מבנות חת כאלה...', כאילו כל העניין מתמצה בכלה שיעקב צריך למצוא. ואכן, מבאר הרשב"ם: 'דרך חכמה אמרה רבקה ליצחק להרחיק יעקב מעשיו, ולא גילתה לו שבשביל שטימת אחיו עשתה כן'. דברי הרשב"ם מחדדים את הבעייתיות: מדוע רשב"ם מגדיר הסתרה זאת של רבקה כ'דרך חכמה'? מדוע לא גילתה לו את הסיבה האמיתית לצורך בבריחתו של יצחק?

לשאלה השנייה, אברבנאל (עמ' שיב) משיב שרבקה לא גילתה ליצחק את סיבת הבריחה של יעקב, מאותה סיבה שהיא גם לא גילתה לו את האמת על גניבת הברכות. לדעתו, רבקה פחדה שייצחק יצעק נגדה ויתרעם ממנה שהיא סיבבה כל הרעה הזאת, ובשלה הצער הגדול הזה בשלחה מדנים בין אחים'. רבקה לא מגלה ליצחק את האמת משום שהיא שומרת על שלום ביתה. אפשר שלזה התכוון הרשב"ם באמרו 'דרך חכמה', דהיינו חכמתה של רבקה לשמור על הזוגיות.

אפשר להציע הסבר אחר. יתכן שכוונת הרשב"ם היא שהחכמה היא בכך שרבקה ידעה גם ידעה את נפש יצחק אישה, וידעה שאילו ישמע יצחק את האמת, לא יהיה מסוגל להאמין לה, להאמין שבנו אהובו עשיו מבקש לרצוח את אחיו התם. במקרה כזה, יצחק לא היה מוכן לשלח את יעקב ואף לברכו. אפשר שזה מסביר את חלקה הפעיל של רבקה בלקיחת הברכות. ידעה רבקה שמאהבתו של יצחק את עשיו, אין סיכוי לשכנעו, כך שלא נותרה ברירה אלא להערים ולכוון את הברכות לאדם הנכון.

מתוך כך מבצבץ פירוש חדש למושג 'דרך חכמה' שטבע הרשב"ם. לפעמים החכמה היא להכיר את המציאות העכשווית ולדעת למצוא את הדרך בתוך המציאות הקיימת, כדי להוביל מהלך שבסופו יעשה הדבר הנכון, אם כי, מוטל עליה גם לשמור על כבודו של האדם (יצחק) תוך שהיא חותרת להגשמת היעד הצודק.

הרב ד"ר **דוד בן זזון** נשוי לאורית ואב לארבעה, רב **הקיבוץ עין צורים**, ועובד בקיבוץ הדתי בתור רב תוכנית יג"ל – י"ג לקהילה. הרב דוד מלווה ליווי תורני את גרעיני ההתנדבות הפזורים ברחבי הארץ ומעביר שיעורים שונים לחברה שביג"ל. וכן, הרב דוד עוסק בגיוס שמיניסטים ושמיניסטיות להיות סירת היג"ל בשנה הבאה. בנוסף, הרב דוד מחנך כיתה י"א בבית הספר הימפלרב בירושלים.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של תנועת הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039